

KUKKA JA MIKSI

VIILTÄJÄ-JACKIN SALAISUUS JARI HANSKIN LÄPIKÄYMÄNÄ

Jari Hanski

Alan Mooren ja Eddie Campbellin viisiosainen sarja Viiltäjä-Jackin arvoituksesta on viimein päättynyt. Arvoitukset ovat ratkenneet ja kaikki on selvää – vai onko?

V Viiltäjä-Jack on ollut 1990-luvulla tapetilla eikä vähiten vuonna 1993 Englannissa julkaistujen "aitojen" Viiltäjä-Jackin päiväkirjojen myötä. Kirjojen julkaisun jälkeen niiden omistaja Michael Barrett kertoi itse kirjoittaneensa ne vaimonsa avustuksella käyttäen aitoa vanhaa paperia ja mustetta. Barrettin todistusta pidettiin epäilyttävänä – sen sijaan kirjojen aitouden

puolesta on esitetty lukuisia todisteita, esimerkiksi päiväkirjojen oletetun laatijan James Maybrickin kellossa oleva kaiverus "I am Jack" ja viiden tunnetun ja kahden tuntemattoman uhrin nimikirjaimet. Nämä kaiverukset on todettu useita vuosikymmeniä vanhoiksi. Epäily kirjojen aitoudesta on kuitenkin voimakas, niitä on pidetty yhtä "aitoina" kuin 1968 ilmestyneitä Mussolinin ja 1980-luvun alussa ilmestyneitä Hitlerin päiväkirjoja.

Mooren ja Campbellin viiltäjä ei kuitenkaan ole Maybrick vaan kuningatar Viktorian henkilöäkäri Sir William Gull. Syy ilotyttöjen murhiin on raadollinen: prinssi Albert Victor, kuningatar Viktorian lapsenlapsi ja kruununperillinen on saanut lapsen karkkikauppias Annie Crookin kanssa ja he ovat vieläpä menneet naimisiinkin. Kun asiasta tietävät prostituoidut ryhtyvät kiristämään prinssi Albertin ystävää Sickertiä, on parempi hoitaa liikaa tietävät naiset pois pälviltä.

Taiteilija Walter Sickert esitteli salanimellä esiintyneen prinssi Eddien – kuten Albert perhepiirissä tunnettiin – ateljeensa lähellä olevassa karkkikaupassa sen hoitajalle Annie Crookille. Albert ihastui Anniceen ja suhteen seurauksena syntyi tyttö. Kuningattaren saatua selville tapahtuneen, hänen käs-

kyläisensä kaappasivat Annien, joka vietiin mielisairaalaan, ja Albertin, joka puolestaan vietiin turvaan. Lapsi pelastuu kaappauksesta, koska hän oli ollut hoidossa Annien ystävällä prostituoitu Mary Kellyllä, joka ystäviensä kanssa päättää kiristää taitellija Sickertiltä rahaa voidakseen maksaa suojelurahoja. Kiristyskirje kulkee aina kuningattarelle asti, ja tämä antaa suostumuksensa tyttösten hoitoon.

Sir William Gull on tunnettu, opinnoissaan nopeasti edennyt lääkäri, jota pyydetään aluksi auttamaan prinssi Albertia, mutta hän saa pian tehtävän itseltään kuningattarelta – aluksi hän tekee Annie Crookista hullun (poistamalla kilpirauhasen, jolloin kehoon kertyvä jodi skoiittaa tätä päin) ja aloittaa sitten murharallin. Murhat kuvataan tarkasti – viimeisin, Mary

Kellyn murha jopa turhan tarkasti.

Murhat sekoittavat kuitenkin lopullisesti Sir Williamin päin. Hän tunnustaa murhat poliisi Fred Abberlinelle ja kuningatar Viktorian meediolle Robert Leesille. Niinpä Sir William hoidetaan pois laittamalla hänet hullujenhuoneeseen, väärällä nimellä tietysti. Sir William "kuolee" ja hänet haudataan kaikilla kunnianosoituksilla, mutta todellisudessa hän viettää vielä kuusi vuotta mielisairaalassa. Abberline ja Lees saavat selville totuuden, mutta heidänkin vaikeutensa ostetaan; murhaajaksi on puolestaan lavastettu Thamesiin heitetty mies.

Mooren ja Campbellin tarina on kertomus salajuonista ja vehkeilystä. Tärkeä rooli on vapaamuurareilla, joiden joukkoon Sir Williamkin kuuluu – nämä tekevät mm. lopullisen päätöksen hänen kohtalostaan. Toisaalta he myös ohjaavat Sir Williamin ensi kertaa yhteyteen kuningattaren kanssa pyytäänsä tätä hoitamaan sairasta prinssiä. Sir William esittelee avustajanaan toimineelle prinssi Albertin vaununkuljettaja John Net-

leylelle, kuinka ympäri Lontoota on vapaamuurarien merkkejä. Esimerkiksi Kleopatran neula Thamesin varrella on mukana muodostamassa viisikulmiota, jonka keskipisteenä on St. Paulin katedraali. Katedraali itse on rakennettu Apollon temppelin paikalle. Muinainen egyptiläinen uskonto on osa vapaamuurarien "uskontoa" – merkkejä siitä löytyy kaikkialta, jokaisessa Lontoon vuokraunus-

sakin on auringon ja kuun symbolit.

Murhat tapahtuvat Whitechapelin alueella, jossa poliisipäällikkönä on Sir Charles Warren, itsekin murari, ja juuri hänelle Sir William kertoo etukäteen tulossa olevista murhista. Suuri joukko ihmisiä tietää murhien oikean laidan, mutta kaikki pysyvät vai ti veljeskunnan valan sitomina. On kuin Salaisia kansioita katsoisi!

Mooren ja Campbellin tarinassa on valtavasti viittauksia tapahtuma-aikaan, siis viime vuosisadan vaihteen viktoriaaniseen Englantiin. Markkinahuudot ovat tieltävästi aitoja, ajankuva on aina tavaroiden ja palvelujen hintoja myöten oikea. Lisäksi mukana on pieniä viittauksia historiasta kiinnostuneiden bongattaviksi. Esimerkiksi eräessä vaiheessa valitetaan vuoden 1888 olevan kovin kylmä; tämä selitettiin Krakataun vuonna 1885 tapahtuneen tulivuorenpurkauksen syyksi. Syy voi ollakin oikea, mutta tuo maimittu räjähdysenomainen tulivuorenpurkaus tapahtui jo vuonna 1883. Tämä on vain pieni virhe, eikä vähennä Mooren ja Campbellin tekemän valtavan tutkimustyön arvoa.

Kunakin kirjan lopussa on monisivuinen selittävä osa, jossa on kerrottu tapahtumien rekonstruomisessa käytetyt lähteet. Käytetty kirjallisuus ei koske pelkästään Viiltäjä-Jack -kirjallisuutta,

jota sitäkin on mukana varsin laajasti, vaan mukana on myös paljon viktoriaanista aikaa yleisemmin koskevia tutkimuksia. Tämä nostaa edelleen työn arvoa, koska lukija voi olla varma ajankuvan oikeellisuudesta, tältä olisi Lontoossa voinut näyttää vuosisadan vaihteessa, ja näin tapahtua. Toisaalta voi kyllä kysyä, onko kaiken mukaanottaminen välttämätöntä eli onko tarpeen tehdä niin vaikea tarina, ettei se täysin aukea lukijalle kuin selitettynä? Mielestäni tämä ei ole haitta, päinvastoin on mukava lukea historiallista tarinaa, jossa on todella nähty vaivaa sen saamiseksi niin "oikeaksi" kuin mahdollista.

Moore ja Campbell ovat valinneet eri "totuuksista" version, jossa murhien synnä oli prinssi Albertin epäsäätyinen avioliitto ja avioton lapsi. Kuningatar Viktoria esitetään erityisen vastenmielissä valossa, esiintymisissään hän joko antaa käskyjä ihmisten "hoitelemisesta" tai tapaa meediota – kuningatar onkin siis kylmäverinen ja taikauskoinen tappaja, jolle kuningashuoneen kunnia on ensisijainen asia ja siksi epäluotettava hallitsija. Prinssi Albert oli kruununperimyjärjestyksessä toinen isänsä Edvar-

din (myöhemmin Edvard VII) jälkeen. Siksi moinen epäsäätyinen liitto olisi ollut mahdoton. Albert kuoli vuonna 1892, joten hän ei koskaan noussut valtaistuimelle.

Eddie Campbellin piirrosjälki on viktoriaanisen tummanpuhuvan ja osin jopa pelottava. Viime vuosisadan vaihteen Englannin synkkyys tulee todella hyvin esille – tosin uskon, että monen lukijan mielestä kuva on yliampuva. Voisi helposti kuvitella Campbellin käyttäneen taiteellisia vapauksia Lontoon kurjuutta kuvatessaan, mutta tuollainen tilanne todellisuudessaakin oli. Suurin harmi on ollut, että tarinan ilmestyminen on kestänyt kolme vuotta, sillä tarina on selkeästi yhteen menoon luettava, kun esimerkiksi prologin ymmärtää kokonaan vasta luettuana myös epilogin.

Onko tarina tosi? Sitä en voi sanoa sen enempää kuin lukaan muukaan, sillä lopullista hyväksyttyä totuutta Viiltäjä-Jackistä ei ole olemassa. Tämä on yksi mahdollinen versio tapahtumien kuluista – on ehkä parempikin, ettei totuutta koskaan saada selville, sillä useimmiten totuuden etsiminen on paljon mukavampaa, kuin sen selville saaminen. ○

Alan Moore – Eddie Campbell: Helvetistä. Melodraama Viiltäjä-Jackin mysteeriosta 1-5

(From Hell, being a melodrama in sixteen parts 1991, 1993-1996)

Suomennos Mika Tiirinen
Tekstaus Ilkka Kangasperko (osa 1),

Anu Tontti (osa 2),
Roosa Voima (osat 3 ja 4),
Ulla-Maija Talsta ja Jii Roikonen (osa 5)

LIKE 1994-1997